

**ДО:
Г-Н ХАСАН АДЕМОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА
ПО ТРУДА, СОЦИАЛНАТА И ДЕМОГРАФСКАТА
ПОЛИТИКА**

**НАРОДНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ
ЧЛЕНОВЕ НА КОМИСИЯТА
ПО ТРУДА, СОЦИАЛНАТА И ДЕМОГРАФСКАТА
ПОЛИТИКА**

**КОПИЕ ДО:
Г-ЖА МЕНДА СТОЯНОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО БЮДЖЕТ И
ФИНАНСИ**

**НАРОДНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ
ЧЛЕНОВЕ НА ПАРЛАМЕНТАРНАТА КОМИСИЯ ПО
БЮДЖЕТ И ФИНАНСИ**

**Г-ЖА АННА АЛЕКСАНДРОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО ПРАВНИ
ВЪПРОСИ**

**НАРОДНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ
ЧЛЕНОВЕ НА ПАРЛАМЕНТАРНАТА КОМИСИЯ ПО
ПРАВНИ ВЪПРОСИ**

**Г-ЖА ДАНИЕЛА ДАРИТКОВА – ПРОДАНОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО
ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО**

**НАРОДНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ
ЧЛЕНОВЕ НА ПАРЛАМЕНТАРНАТА КОМИСИЯ ПО
ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО**

**Г-Н ИСКРЕН ВЕСЕЛИНОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО РЕГИОНАЛНА
ПОЛИТИКА, БЛАГОУСТРОЙСТВО И МЕСТНО
САМОУПРАВЛЕНИЕ**

**НАРОДНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ
ЧЛЕНОВЕ НА КОМИСИЯТА ПО РЕГИОНАЛНА
ПОЛИТИКА, БЛАГОУСТРОЙСТВО И МЕСТНО
САМОУПРАВЛЕНИЕ**

**Г-Н СЛАВЧО АТАНАСОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО ВЪПРОСИТЕ
НА ДЕЦАТА, МЛАДЕЖТА И СПОРТА**

**НАРОДНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ
ЧЛЕНОВЕ НА КОМИСИЯТА ПО ВЪПРОСИТЕ НА
ДЕЦАТА, МЛАДЕЖТА И СПОРТА**

ОТНОСНО: Становище по Законопроект за отмяна на Закона за социалните услуги, 954-01-76 от 06.11.2019 г. и по Законопроект за изменение и допълнение на Закона за социални услуги, 954-01-81 от 21.11.2019 г.

УВАЖАЕМИ НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

Ние, долуподписаните организации, сме активни и доказали се в своята работа професионалисти в сферата на социалните услуги, застъпничеството и социалното включване - представители на ползватели на социални услуги, правозащитни организации, мрежи на организации, организации с дългогодишна история, богат практически опит и професионална експертиза на национално и международно ниво. Много от нас познават социалните услуги в общността в страната от самото им начало и участват активно в тяхното развитие и усъвършенстване. За всички нас добрата регулация на сектора на социалните услуги е преди всичко възможност да се подобри достъпът до подкрепа на уязвимите групи и гаранция за осигуряване на техните права, качество на живот и социално включване.

Имайки предвид този опит и работейки активно в политиките за правата на човека и развитие на социалната сфера, изразяваме следното становище по посочените законопроекти:

I. Аргументи по същество защо приетата нормативна уредба не трябва да бъде отменена/изменена:

Без да е необходимо да правим подробен анализ на Закона за социалните услуги, искаме да изтъкнем няколко нови положения, които ако бъде отменен, ще остане само надеждата за българските граждани, които се нуждаят от подкрепа, че някога (без да е ясно кога) промяната може и да се случи:

1. Отмяната на Закона за социалните услуги ще покаже отказ на държавата да развива подкрепата за уязвимите групи чрез предоставяне на качествени услуги в условията на нарастващи предизвикателства към гражданите.

Общозвестен факт е, че социалната сфера има нужда от постоянно развиване и прилагане на нови и по-добри механизми за подкрепа на всички, които са в уязвимо положение - деца и семейства, възрастни, хора с увреждания и други. Законът за социално подпомагане се прилага повече от 15 години и вече не отговаря на съвременното обществено развитие и нуждите на гражданите. Този закон вече изостава и от равнището на знанието и подготовката на професионалистите. Дебатът за ново законодателство се води още от 2011 г.¹

Законът за социалните услуги е амбициозен (най-вече като ангажименти от държавата) и стъпва на няколко нови положения в уредбата на предоставянето на социални услуги, които положения са заимствани от Доброволната европейска рамка за качество на социалните услуги, а това са:

- **По-добър достъп до услугите** (ангажимент за национална карта на социалните услуги,

¹ След тежък инцидент спрямо три годишно дете от Сандански, което е изнасилено от баща си, и е ясно, че службите са имали съмнения, но нищо не са направили.

която да отговаря на потребностите и демографския профил на населението, общодостъпни и специализирани услуги, според индивидуалните потребности, интегриран подход в предоставянето, координиране на действията при наличие на определени рискове и пр.);

- **Акцент върху ефективността** – социалните услуги да намират добро решение за човека, за да може да се преодолее социалното изключване, да бъдат защитени правата и да се повиши качеството на живот (на първо място се поставя въпросът за качеството на социалните услуги със заявка за нови стандарти, система за контрол и мониторинг, инвестиции и задължения за развитие на човешкия капитал, управление на случай, и пр.);
- **Гъвкавост и ефикасност** на използване на публичния ресурс (възможности за по-добро управление на услугите и тяхното многообразие, интегриране на подкрепата, въвеждане на нови форми за публично-частни партньорства и пр.).

2. **При новата форма на социална подкрепа не е водещо раздаване на помощи, а предоставяне на подкрепа:** получаването на социални услуги е въведено като право, което трябва да даде гаранции, че вече не са възможни оправдания за липсата на определени услуги, ако има нужда за тях. В чл. 2. на ЗСУ много ясно са посочени принципите, на които се основава тяхното предоставяне. Тези принципи отразяват както постиженията на българската социална практика и вече създадена се традиция, която има 20 годишна история, така и с тях се въвежда ангажимент по отношение развитието, разкриването и предоставянето на социалните услуги, включително:

- a) наличие на различни видове социални услуги;
- b) достъпност на социалните услуги;
- c) индивидуализиране на подкрепата;
- d) всеобхватност, интегрираност и непрекъснатост на подкрепата;
- e) превенция на институционализацията;
- f) зачитане правата на лицата, ползващи социални услуги, и гарантиране на активното им участие при вземането на решения;
- g) гъвкавост и прозрачност при управлението на социалните услуги;
- h) участие на всички заинтересовани страни и използване на всички налични ресурси.

3. **Улесняване на достъпа до социални услуги:** в закона е залегнал нов ред за достъп до социалните услуги, при който се децентрализира насочването за ползване (към общините) с цел улесняване на нуждаещите се и намаляване на административната тежест. Предвиденият ред гарантира провеждане на предварителна оценка, която позволява нуждаещият се човек да получи информация за предлаганата подкрепа и да може да избере по свое желание къде да ползва услугата. Облекчава се също така и достъпът до социални услуги за деца с увреждания.

4. **Възможност за реализиране на интегриран подход на подкрепа:** законът създава задължение за координирани действия между различните служби (здравни, социални, образователни, заетост) при идентифициране на потребности от подкрепа. Налага се те да имат общи и съгласувани планове за човека, а не, например, родителите, възрастните, близките да тичат от институция до институция и да ги молят да си говорят помежду си какво точно да направят с човека.

5. **Планиране и осигуряване на достъпа до социални услуги съобразно потребностите:** въвежда се нов ред за планиране на социалните услуги чрез Националната карта на социалните услуги, за да се постигне равномерно разпределение на предлаганите услуги,

съобразно потребностите и осигуряване на достъп на нуждаещите се там, където те живеят. Гарантиран е процесът на планиране, при който се осигурява познаване на местните потребности и съобразяване с тях, като се гарантират и услуги за групи нуждаещи се, които в последните години бяха пренебрегвани (като услугите за хората с психични проблеми).

6. **Силен акцент върху качеството:** важна гаранция, че предлаганите нови принципи ще създадат различна среда е именно предложението за ново разделение на функциите – по планиране, предоставяне и контрол, за да може, от една страна, да бъде намерен ефективен вариант за изпълнение на политиките, така че те да са максимално резултатни, а от друга, да бъде решен въпросът с конфликта на интереси (ясно разделение между функциите на планиране, финансиране и контрол). Затова и вярваме, че предложението за обособяването на контрола в нова и независима структура към МТСП е оправдана и необходима мярка. Предвижда се специално да бъдат развити детайлно новите стандарти за качество и ако услугите не отговарят на тях, да бъде спирано финансирането им. Качеството ще включва стандарти в следните посоки:
 - a. организация и управление на услугата;
 - b. квалификация и професионално развитие на служителите, които осъществяват дейността по предоставянето на услугата;
 - c. ефективност на услугата с оглед на постигнатите резултати за лицата, които я ползват, в отговор на потребностите им.
7. **Въвежда се превенция и общодостъпни услуги, чрез които тя ще може да се случва:** в ЗСУ се въвеждат особено важни услуги, които са свободно достъпни за всички хора, преди и когато все още нямат или не са изяснили своя проблем. Това са услуги с превантивен характер, услуги, които осигуряват информиране, консултиране и обучения за умения.
8. **Мит е, че ЗСУ ще е „по-добър“ за НПО доставчиците:** на първо място, този закон повишава изискванията към тях и вече всички ще трябва да се лицензират (за разлика от общините); на второ място, не се предвижда допълнително финансиране, а напротив – въвеждат се повече задължения за ефективност и качество.

Искаме специално да припомним, че в България доставчици на социални услуги могат да бъдат фирми, кооперации и граждански организации. Има няколко отличителни черти на гражданските организации, които трябва да се имат предвид, когато ги разглеждаме като доставчици на социални услуги.

- ✓ НПО са организации на хората, те дават най-адекватното решение на проблема, защото са част от общността и ги води мисията – често са родителски организации, организации на пострадали, защитници и пр.
- ✓ Могат да осигуряват допълнително подкрепа и ресурси и така да направят услугата по-качествена и за повече хора (често допълнително обучават персонала, правят кампании за набиране на подкрепа, ползват доброволен труд, имат собствени сгради и др.)
- ✓ Гъвкави са и осигуряват по-лесен достъп на потребителя в сравнение с държавните структури – по-лесно управляват процесите си, осигуряват подкрепа на терен и др.;
- ✓ Търсят дългосрочно решение – водят се от мисиите си и за тях по-големият успех е да постигнат трайно решение за човека (например, човекът с увреждане не за цял живот да прави картички, а в резултат на подкрепата да си намери работа на първичния пазар на труда; децата да се образуват, младежите да придобият умения за самостоятелност, майките да получат подкрепа за конкретен проблем, което да мотивира позитивно родителство и раждане и отглеждане на повече деца и пр.).

- ✓ Застъпници за промяна – това, което най-много ги вълнува, повече от самата доставка на услугата, е когато открият пропуски в регулацията и системата, да се застъпят за промяна към по-добро.

Ако нямаше граждански организации в социалната сфера:

- ✓ Много по-бавно щяха да се случват промени и реформи, защото нямаше да има ангажирана сила, която да ги предлага, да изисква и да следи;
- ✓ Много от предложенията за промени в системата не е ясно дали щяха да са точно тези, от които имат нужда хората; невинаги анализът на администрацията и данните (ако има такива) са достатъчни, за да избереш кое е най-важното за хората;
- ✓ Контролът щеше да е по-слаб: само от взаимосвързани институции и структури. Освен че като доставчици на услуги организациите се контролират от няколко институции, самите те се явяват гражданския контрол, като дават автентична обратна връзка, независима и пълноценна, спрямо ефективността на системата;
- ✓ Ние, като граждани, щяхме да сме само консуматори, а не истински включени и ангажирани в социалните процеси.

II. Законът за социалните услуги беше приет след широк консултативен процес за изработване на законодателното предложение

Твърдението, че законът е приет без обществено обсъждане не отговаря на фактите. Важно е да се отбележи, че изработването на ЗСУ беше съпътствано от широки обществени консултации с участието на различни заинтересовани страни. Предпоставка за това беше съвместната **Пътна карта на членовете на Работната група и МТСП, приета през 2017 г.**, в която бяха регламентирани начинът за провеждане на дебата, основните принципи и етапите за извършване на промяната. Това даде сигурност, предвидимост и възможност за включване на заинтересованите страни. Последва дефиниране на основни теми за обсъждане, провеждане на **шест тематични дискусии с отворено участие**, по време на които се дадоха ключовите предложения за новите положения. Съвместната **Концепция за съдържанието на закона**, която очерта рамката и зададе параметрите на постигнатия консенсус между участниците по параметрите на реформата, беше важен следващ етап. Изработването на законопроекта стъпи и надгради тези предхождащи стъпки, като отрази възможно най-широк кръг гледни точки.

Именно затова смятаме, че законът е добро предложение, тъй като конкретните му текстове отразяват постигнатите споразумения за промяна на средата при различните етапи на обсъждане, давайки възможност за плурализъм на мненията, експертност и оценка на въздействието.

Изтъкнатите в мотивите твърдения, че законът внася изменения, които не отговарят на установени обществени отношения не е вярно. Представеният аргумент за „общественото недоволство“ не е породено от Закона, а от манипулативните му и пряко фалшиви интерпретации, водени от идеология, чужда на българското общество. Мотивите за отмяна дори не назовават коректно кои точно разпоредби от закона и с какво пораждат общественото недоволство.

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ,

Сериозно сме обезпокоени от законопроекти 954-01-76 и 954-01-81, с посочените мотиви. На първо място, безпокойствието ни идва от това, че „НПО“ се противопоставя на хората като нещо, което има различни интереси от тези на потребителите и уязвимите групи. Искаме отново да подчертаем, че ние като граждански организации представляваме хората – наши учредители са

родители на деца с увреждания, потребители на социални услуги, експерти и професионалисти от социалната сфера, правозащитници, които освен да работят в тази материя, имат идеални цели да я променят, за да бъде по-добра, ефективна и резултатна. Всички ние отговаряме на най-високи стандарти за отчетност и прозрачност и в случаите, когато предоставяме услуги, нашите постижения могат да бъдат проследени публично, за разлика от много услуги, които се управляват директно от общини. За това и често ние сме партньори на местните власти за това заедно да развием капацитет и обединим ресурси, за да осигурим повече за тези, които имат нужда.

Втората тенденция, която силно ни безпокои е, че вместо да се организират сериозни обсъждания, с анализ и оценки на въздействието, да се обезпечи добрата и ефективна реформа, се предприемат политически действия, основани на стихийни вълни от атаки, предимно в социалните мрежи, без да се обръща внимание на това, че има много спешни и актуални социални нужди, на които вече държавата е закъсняла да отговори, и се отнема възможността поне да направи крачка за решаването им. Това ще задълбочи социалните различия и маргинализацията в обществото ни, политическа, икономическа и социална цена, която някой трябва да плати.

Призоваваме Ви отговорно да подходите и да отхвърлите представените законопроекти за отмяна/изменение на Закона за социалните услуги.

За връзка с нас: info@bcnl.org, телефон: (02) 981 66 17.

С УВАЖЕНИЕ,

1. Агапедия България
2. Асоциация на доставчиците на социални услуги
3. Асоциация НАЯ
4. Асоциация Фондация Анимус
5. Българска асоциация за лица с интелектуални затруднения
6. Български хелзински комитет
7. Български център за нестопанско право
8. Български червен кръст
9. Еквилубриум
10. Институт за социални дейности и практики
11. Каритас България
12. Клуб на Нестопанските Организации Търговище
13. Конкордия България
14. Лумос
15. Надежда и Домове за Децата – Клон България
16. Национална мрежа за децата
17. НГИ системата ни убива всички
18. Нов избор – град Кресна
19. Ноу-хау център за алтернативни грижи за деца
20. Равен старт 2008, гр. Габрово
21. Сдружение "Бъдеще за децата", гр.Казанлък
22. Сдружение "Граждански инициативи- гр. Ловеч"
23. Сдружение "Дете и пространство"
24. Сдружение „Деца с онкохематологични заболявания“
25. Сдружение „Егида“

26. Сдружение "Закрила"- Ловеч
27. Сдружение "Информация и консултации"
28. Сдружение "Самаряни"
29. Сдружение за децата – 2017
30. Сдружение Общност Мостове
31. ФИЦЕ България
32. Фондация „Глобална инициатива в психиатрията – София“
33. Фондация "Движение на българските майки".
34. Фондация "За Нашите Деца"
35. Фондация „Заедно в час“
36. Фондация „Заслушай се“
37. Фондация "Здраве и социално развитие"
38. Фондация „Инициатива за Здраве”
39. Фондация "Институт за социални услуги в общността"
40. Фондация „Лале“
41. Фондация "Международна социална служба-България"
42. фондация "Надежда за малките"
43. Фондация "Подари усмивка"
44. Фондация "Център Отворена врата"
45. Фондация „Светът на Мария“
46. Фондация „С.Е.Г.А.“
47. Фондация „Сийдър“
48. Фондация за децата в риск по света
49. SOS Детски селища